

Metsaülikool ettevõtete sotsiaalsest vastutusest: ettevõtlus ei pea tähendama, et teen kõike iga hinna eest

Toronto ülikooli majandusprofessor Mihkel Tombak ja Tartu Ülikooli ärietiika professor Margit Sutrop kõnelesid ettevõtete sotsiaalse vastutuse erinevatest dimensioonidest tänasel globaalsel ettevõtlusmaastikul, majandusteaduse doktor Toomas Hinnosaar lahkas vastutustundlikku ettevõtlust majandusteoreetilise vaatenurgast.

Mihkel Tombak tõstas küsimuse, kui palju on ebavõrdsus ühiskonnas seotud ettevõtete käitumisega. „Üks asi, mida on rõhutanud näiteks Occupy Wall Streeti osalised: kui palju saavad töötasu firmade tegevjuhid? Kõige enam makstud 10 tippjuhti USAs teenisid mullu 616 miljonit dollarit, 25 aastat tagasi aga 58 miljonit.“ rääkis Tombak. „Omaette probleem on finantssektor ja tööjõu koondumine sinna. Mitmeid aastaid kasvas hõive finantssektoris ja sellega seoses tekkis mure, et kui kõik matemaatilise mõtlemisega inimesed lähevad aktsiamaakleriteks, siis kes tegeleb innovatsiooniga. Sellest ei ole ju kasu, kui nutikad inimesed mitte ei aita pirukat juurde luua, vaid tegelevad selle ümberjagamisega,“ kõneles Tombak.

Sutrop näitas, kuidas on võimalik ühendada näiliselt vastuolulised eesmärgid. „Kui eetika on toimimine teiste huvides, siis äritegevuse eesmärk on individualistlik – teenida kasumit. Eetilise egoismi teooria alusel võib ettevõtte pikemaajaliselt kasumit maksimeerida, täites seadusi, arvestades kõigi huvigruppidega, tegeldes heategevusega ja suhtudes hoolivalt keskkonda. Ettevõtlus ei pea tähendama, et teen kõike iga hinnaga, arvestamata sellega, milline maa minust pärast järele jääb. Kui su renomee on madal või su tegevus kahjustab keskkonda, sa eirad sidusrühmade huvisid või seadusi, läheb su ettevõtlus kokkuvõttes nigelamalt, kui neil, kes lühiajaliselt ehk nii kasumlikud ei ole, aga investeerivad, et teha äri eetilisel alusel,“ kõneles ta. „Eestiski sageli viidatud majandusteoreetik Adam Smith tegeles ka moraali ja tunnete temaatikaga. Oma majandusteoreetilises käsitluses tõi ta välja, rikkuse suurendamisega õnne saavutamine on illusioon. Moraalset inimest motiveerib edasi liikuma teiste heakskiit ja erapooletu vaatleja heakskiit. Majanduses tahame saada üha rikkamaks, aga ei saa õnnelikumaks tänu sellele. Ei ole tõestatud, et inimene magaks rahulikumalt lossis kui onnis. Sageli toodetakse rikkust, olemata sealjuures kõige moraalsemad.“

Sutrop tutvustas 2010. aastal Eestis läbi viidud uuringut, kus 88% ettevõtetest kinnitas, et tegelevad vastutustundliku ettevõtlusega. „Enamasti on tegu üle 10 aasta tegutsenud suuremate ettevõtetega. Siinjuures tekib küsimus, kas need ettevõtted olid sellepärast edukamad ja jäid eksisteerima, või võtsid vastutustundliku ettevõtluse tavad omaks, sest olid pikaajalisemalt tegutsenud ja neil oli see võimalus. Vastutustundliku ettevõtlusega tegelemist soodustab see, kui ettevõtte orienteerub pikemaajalisele kasule. Samas ootavad ettevõtjad ka riigipoolseid soodustusi vastutustundlikule ettevõtlusele. Oluline on, et ühiskonna väärtushinnangud toetaksid vastutustundlikku ettevõtlust, et inimesed ootaksid vastutustundlikku käitumist, mistõttu on ühiskonna harimine sel teemal väga oluline,“ rääkis ta.

Hinnosaar tõi välja, et sotsiaalselt vastutustundlik ettevõtetus ümbritseb meid täna tegelikult igal sammul. „Sul on võimalik osta poest õnnelike kanade mune, veenduda, et riiete ja jalanõude tootmisel ei oleks kasutatud lapstööjõudu, et kohv oleks toodetud õiglaselt jne. Tarbijad on

muutunud aina teadlikumaks ja aktiivsemaks, ettevõtete eksimused jõuavad kiiresti meediasse ja internetti. On hulk lugusid, kus tarbijad on avalikkuses levinud info alusel boikoteerinud firmasid. Selle tulemuseks on olulised muutused äritegevuses või pankrot. Kokkuvõttes. vastutustundlike investeringute ja ettevõtluse osakaal kasvab,“ rääkis ta.

„Üks sajandivahetusel läbi viidud uurimus sedastab, et tegelikult empiiriline seos kasumi ja vastutustundliku ettevõtluse vahel puudub,“ kõneles Hinnosaar.“ Sotsiaalselt vastutustundlikud ettevõtted on lihtsalt ka üldiselt innovaatilisemad, otsivad uusi turge, investeerivad teadus- ja arendustegevusse. Vastutustundlikku ettevõtlust võib vaadata kui üht strateegilist valikut ettevõtte juhtimises, et pikaajalist kasumit maksimeerida. Nii on vastutustundlik ettevõtlus kooskõlas ka majandusteadusega. Toode ei ole ju ainult objekt, mille sa hangid, vaid ka sellega koos käiv lugu. Nii ongi õnneliku kana munad minu jaoks suurema väärtusega. Ka kulu ja tulu mõisteid saab vaadelda laiemalt – ettevõtte, kes käitub eetiliselt, saab võibolla palgata paremaid töötajaid ja seega ka pikas plaanis kulusid kokku hoida,“ kõneles ta.